

VEDA
vydavateľstvo
Slovenskej
akadémie
vied

SLOVENSKÁ AKADÉMIA VIED
Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra, v. v. i.

EDITOR

Mgr. Martin Chochol, PhD.

RECENZENTI

prof. PhDr. Marie Krčmová, CSc.

prof. Mgr. Jaromír Krško, PhD.

J A Z Y K O V E D N É
Š T Ú D I E & XXXVIII

**Slovanské nárečia
v čase a priestore**

VEDA
vydavateľstvo
Slovenskej
akadémie
vied
Bratislava
2022

© Nikolaj Pavlovič Antropov (Николай Павлович Антропов), Júlia Dudášová-Kriššáková, Ľubica Dvornická, Gabriel Gaži, Martin Chochol, Martina Ireinová, Ján Kačala, Halyna Stepanivna Koburgynka (Галина Степанівна Кобиринока), Zina Komárková, Ľubor Králik, Soňa Milenkovska (Соња Миленковска), Slavomír Ondrejovič, Angelina Pančevska (Ангелина Панчевска), Maryna Valerijivna Poistohova (Марина Валеріївна Поістохова), Petra Přadková, Anna Ramšáková, Katarína Rausová, Dorota Krystyna Rembiszewska, Ivor Ripka, Janusz Siatkowski, † Jana Skladaná, Miloslav Smatana, Vera Smole, Mariola Szymczak-Rozlach, Tatiana Vladimirovna Šalajeva (Татьяна Владимировна Шалаева), Žanna Žanovna Varbot (Жанна Жановна Варбот), Tatiana Ivanovna Vendina (Татьяна Ивановна Вендина), Jadwiga Waniakowa, Pavol Žigo
2022

Zborník Jazykovedné štúdie XXXVIII venujeme prom. fil. Adriane Ferencíkovej, CSc., pri príležitosti jej vzácneho životného jubilea.

Príprava a vydanie tohto zborníka boli financované z prostriedkov grantových projektov VEGA 2/0114/22 Slovník slovenských nářečí IV. a VEGA 2/0123/22 Slovanský jazykový atlas (slovenská účasť na medzinárodnom projekte).

ISBN 978-80-224-1983-3

Venované
prom. fil. Adriane Ferenčíkovej, CSc.

OBSAH

Martin Chochol Predslov	9
I. SLOVENSKÉ NÁREČIA V SLOVANSKOM KONTEXTE	
Pavol Žigo Jazykový zemepis – od arealógie k typológii	13
Eubica Dvornická Niektoré názvy časti stromu medzi koreňom a korunou v slovenských nárečiach v slovanskom kontexte	23
Mariola Szymczak-Rozlach, Anna Ramšáková, Gabriel Gaži Jotácia po perniciach v dialektoch okresu Čadca	41
Miloslav Smatana Kopanice verzus lazy	51
Martin Chochol Červená ako ruža, zelený ako ruta. (Nárečové ustálené slovné spojenia s adjektívami označujúcimi farebný príznak)	61
II. INÉ SLOVANSKÉ NÁREČIA	
Николай Павлович Антропов Восточнославянские континуанты *pelva по материалам ОЛА	81
Dorota Krystyna Rembiszewska, Janusz Siatkowski Z problematyki zapożyczeń i nawiązań na pograniczu polsko-wschodnio-słowiańskim – <i>kaban</i> ‘wieprz’ i pochodne	90
Марина Валеріївна Поістогова Назви рослин в українському східнополіському говорі, похідні від назв тварин	99
Martina Ireinová Vino v českých nářečích	110
Zina Komárková, Petra Přadková Vztah člověka k práci v českých nářečích	114
Соња Миленковска Географска дистрибуција и етимолошка анализа на називите за ‘зглоб’ во македонските дијалекти (според материјалите на Општословенскиот лингвистички атлас)	124
Ангелина Панчевска Називите за ‘нерез’ во македонските дијалекти (според материјалите на ОЛА)	132
Vera Smole Iz tesarskega izrazja v slovenskih narečjih: orodja	137

III. NÁREČOVÝ VÝSKUM A JAZYKOVÉ ATLASY

- Татьяна Ивановна Вендина**
«Общеславянский лингвистический атлас» и новые решения старых проблем славистики 151
- Jadwiga Waniakowa**
Atlasy językowe jako źródło materiału w zakresie gwarowych nazw roślin 160
- Júlia Dudášová-Kriššáková**
Krátky jazykový atlas gemerských nářečí. (Prvý regionálny atlas v slovenskej dialektológii) 167
- Галина Степанівна Кобиринка**
Програма-питальник як джерело дослідження українських говірок: історіографія та перспективи 176

IV. ETYMOLOGIA A SÉMANTIKA

- Eubor Králik**
Etymologický příspěvek k štúdiu slovenskej nárečovej fytonymie: *bibolenka*, *bibol(i)enka*, *bimbonka* 189
- Жанна Жановна Варбот**
Славянские диалектизмы как отражение праславянских диалектизмов индоевропейского происхождения 195
- Татьяна Владимировна Шалаева**
Об одном возможном случае лексикализованной ассимиляции: праслав. **popelъ*/**perpelъ* 198
- Katarína Rausová**
K významovému vývinu niektorých slovenských dialektizmov. (Lexémy *krst*, *krstit'*) 207

V. INÉ ŠTÚDIE

- Ivor Ripka**
Komunikačná funkcia a kompetencia slovenských nářečí v USA na konci 20. storočia 223
- Jana Skladaná**
Slovenčina v publikácii Listy poddaných z rokov 1538 – 1848 234
- Slavomír Ondrejovič**
Božena Slančíková Timrava medzi nářečím a štandardom 243
- Ján Kačala**
O podstate podmetu dvojčlennej vety 249

Predslov

Podnetom k vzniku zborníka *Slovanské nárečia v čase a priestore* bolo významné životné jubileum našej vzácnkej kolegyne prom. fil. Adriany Ferenčíkovej, CSc., uznávanej slovenskej jazykovedkyne a dlhoročnej ťažiskovej pracovníčky dialektologického oddelenia Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied, ktorá v roku 2020 oslávila svoje 80. narodeniny.

Adriana Ferenčíková, rodáčka z turčianskeho Ležiachova, absolvovala národným duchom predchnuté gymnázium v Kláštore pod Znievom a následne vyštudovala odbor slovenský jazyk a literatúra (v kombinácii s talianskym jazykom a literatúrou) na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Už popri štúdiu sa od roku 1959 začala zapájať do výskumnej činnosti vtedajšieho Ústavu slovenského jazyka SAV a o dva roky neskôr sa stala aj jeho riadnou zamestnankyňou. Ústav sa tak stal jej prvým a hlavným profesionálnym pôsobiskom, pričom len takpovediac epizodicky sa k nemu pridružili Orientálny univerzitný inštitút v Neapole a Univerzita La Sapienza v Ríme či Filozofická a Pedagogická fakulta Univerzity Komenského. V priebehu rokov zastávala v ústave aj viacero funkcií: bola napr. zástupkyňou riaditeľa, vedúcou dialektologického oddelenia, členkou Vedeckej rady a redakčných rád časopisov *Slavica Slovaca* a *Kultúra slova*, ale aj podpredsedníčkou a neskôr predsedníčkou Slovenskej jazykovednej spoločnosti. Okrem toho bola alebo dodnes je členkou Medzinárodnej komisie pre Slovanský jazykový atlas pri Medzinárodnom komitáte slavistov, Ústrednej jazykovej rady Ministerstva kultúry SR, Rady na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva pri Ministerstve kultúry SR, Komisie Ministerstva školstva a vedy SR pre výber lektorov a posudzovanie činnosti lektorátov slovenského jazyka v zahraničí, Vedeckej rady Matice slovenskej, Revíznej komisie Jazykového odboru Matice slovenskej, Slovenskej spoločnosti prekladateľov umeleckej literatúry, ako aj organizačného výboru súťaže *Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko*.

Z mnohých publikačných jednotiek, na ktorých pracovala či už ako autorka, spoluautorka, alebo redaktorka, uveďme na tomto mieste aspoň štyri zväzky *Atlasu slovenského jazyka* (1968 – 1984), 18 zväzkov *Slovanského jazykového atlasu* (1988 – 2020; najmä 4. zväzok lexikálno-slovo tvornej série *Polnohospodárstvo*, ktorého prípravu viedla ako vedecká redaktorka a vyšiel v roku 2012 na Slovensku) a tri zväzky *Slovníka slovenských nárečí* (1994 – 2021). Kompletnú bibliografiu jubilatky možno nájsť na iných miestach, jej najvýznamnejšie štúdie sú ľahko dostupné aj vďaka výberu *Poklady pod povrchom slov ukryté* (2019).

O tom, že jej práca na poli slovenskej a slovanskej dialektológie neostala nepovšimnutá, svedčia aj viaceré ocenenia, najmä Čestná plaketa Ľudovíta Štúra za zásluhy v spoločenských vedách (1990), Pamätná plaketa SAV a ocenenie Významná osobnosť SAV (2010), ako aj Medaila SAV za podporu vedy (2020). Spomenúť treba aj Rad Hviezdy talianskej solidarity 3. stupňa (Ordine della Stella della Solidarietà Italiana, 2004), cenu Jána Hollého za umelecký preklad (1991) či prémiu Literárneho fondu za významný prínos k rozvoju slovenskej vedy doma i v zahraničí (2020).

Zborník *Slovanské nárečia v čase a priestore* sa tematicky zameriava najmä na kľúčové oblasti vedeckovýskumnej činnosti jubilatky, ktorými sú slovenská

a slovanská dialektológia, nárečová syntax, nárečová lexika a jej lexikografické spracovanie a areálová lingvistika (zastúpená predovšetkým prácou na jednom z najdôležitejších medzinárodných lingvistických projektov – Slovanskom jazykovom atlase). Vzhľadom na naznačenú sekundárnu, no nemenej dôležitú funkciu tohto diela, ktoré okrem základnej úlohy zverejňovania a rozširovania výsledkov lingvistického bádania má byť aj poctou vedeckému životu oslávenkyne, si však v ňom svoje miesto našli aj texty, ktoré sa z tohto rámca trochu vymykajú.

Hoci spomenutý impulz sa viaže k roku 2020, jednotlivé vedecké štúdie, ktoré tento zborník obsahuje, vznikali v rokoch 2020 – 2022. Veľký podiel „viny“ na tom mali nepríjemné skutočnosti objektívnej reality, ktoré autori nemohli prakticky vôbec ovplyvniť, konkrétne dvojročná celosvetová pandémia Covidu 19 nasledovaná vojnovým konfliktom na Ukrajine. Sprievodnou skutočnosťou takto natiahnutého časového rozpätia sa stala smutná udalosť, keď nás koncom roku 2021 nečakane opustila doc. PhDr. Jana Skladaná, CSc., takže jej príspevok už, žiaľ, nemohol prejsť autorskou korektúrou a publikuje sa tu neautorizovaný.

Napriek uvedeným, ale najmä neuvedeným ťažkostiam a okolnostiam, v ktorých sa tento zborník „rodil“, si v mene všetkých autorov dovoľujem vyjadriť nádej, že bude dôstojným – hoci trochu oneskoreným – darom oslávenkyne a náležitým prejavom nielen nášho obdivu za jej celoživotné dielo v oblasti slovenskej a slovanskej lingvistiky, ale aj našej úprimnej vďaky za jej profesionalitu, kolegiálnu, obetavosť a (v prípade tých šťastnejších z nás) aj priateľstvo.

Editor

I.

**SLOVENSKÉ NÁREČIA
V SLOVANSKOM KONTEXTE**

Jotácia po perniciach v dialektoch okresu Čadca¹

Mariola Szymczak-Rozlach

Instytut Językoznawstwa, Uniwersytet Śląski, Katowice

Anna Ramšáková, Gabriel Gaži

Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, v. v. i., Bratislava

Phenomena with binding *ja, jo, jø* after labiales in the dialects in the district of Čadca

The territory of the Kysuce language (dialectal) area represents the area of intensive linguistic contacts of Slavic languages (dialects), which are close due to their origins. The peripheral character of the area enabled to petrify the original state of the dialects, in which archaisms have been preserved, and which reflect the older stage of development generally widespread in surrounding dialects. The results of field research point to the palatalization of the consonant.

Keywords: Border Upper Kysuce dialects, Goral dialects of Kysuce, palatalization on the consonants, binding *ja, jo, jø* after labiales.

Podľa posledných terénnych výskumov nárečí okresu Čadca (Ramšáková, 2020)² striednice za psl. nosovku **ę* potvrdili, v porovnaní s doterajšími výskumami, depalatalizáciu mäkkých pernic v pomedzných hornokysuckých a kysuckých goralských dialektoch³.

Mäkké pernice *b, p, m, v* pravidelne fungujú v dvoch lokalitách (Raková a Milošová – tu okrem Dejovky). Vzhľadom na ich pozičný výskyt (pred striednicami za psl. **ę* v dlhej pozícii, psl. **ě* a psl. *-otъ* v tvaroch tretej osoby plurálu prezenta slovies, napr. *zavazač, svatki, belə, robä, kupä, vravä, rozuämä*) ide o alofony (kombinátorne varianty) príslušných nepalatalizovaných korelovaných protikladov *b, p, m, v*, ktoré sú samostatnými fonémami (podrobnejšie pozri Ramšáková, 2020, s. 54, 61 – 62, 97 – 101, 154 – 156).

¹ Príspevok vznikol v rámci riešenia grantového projektu *Lexika slovenských terénnych názvov* (VEGA č. 2/0019/20).

² Nárečový výskum v okrese Čadca autorka osobne uskutočnila v rokoch 2000 – 2012 v lokalitách Čadečka, Čierne, Horelica, Kelčov, Klokočov, Korňa, Kornica, Makov, Milošová, Olešná, Oščadnica, Podvysoká, Raková, Skalité, Svrčinovec, Staškov, Turzovka. Nárečové doklady citované v štúdiu odrážajú spontánny nárečový prehovor nositeľov lokálnych dialektov (v čase výskumu osemdesiatnikov a sedemdesiatnikov, ktorí sa narodili v rozmedzí rokov 1917 – 1955) uchovaný na zvukových záznamoch. Skúmaný rozsiahly akustický materiál hodnoverne a postačujúco dokladá existenciu analyzovaných jazykových javov; podrobnejšie pozri Ramšáková, 2020, s. 21 – 23.

³ Pomedznými hornokysuckými nárečiami sa hovorí na území povodia horného toku Kysuce v línii od Čadce na západ k slovensko-moravskej a na severozápad k slovensko-sliezskej hranici v lokalitách: Čadca (okrem mestského centra, Horelice – k Čadci pričlenené v roku 1944 –, goralských osád mestskej časti Čadečka a tiež osady Dejovka v Milošovej), Makov, Vysoká nad Kysucou, Korňa, Kornica, Klokočov, Turzovka (okrem mestského centra), Olešná, Podvysoká, Staškov, Raková a Dlhá nad Kysucou. Kysuckými goralskými nárečiami sa hovorí v oblasti na sever od mesta Čadca smerom k poľským hraniciam v obciach Skalité, Čierne, Oščadnica, Svrčinovec, v mestských častiach mesta Čadca Horelici a Čadečke (v osadách Kráľovci, Mašľovci, Ramšovci a Šimčískovci). Až do roku 2015, kedy A. Ramšáková publikovala čiastkovú štúdiu o diferenčných javoch kysuckého nárečového areálu, sa nepísalo v žiadnej odbornej literatúre o tom, že goralským dialektom hovoria aj obyvatelia kompaktniejšieho celku niektorých osád Čadečky (súčasť mesta Čadca), ktorá bola osídlená obyvateľmi súčasnej susednej goralskej obce Oščadnica. K významnému vymedzeniu termínov pomedzné nárečia, pomedzný areál, hornokysucké nárečie pozri Krajčovič, 1988, s. 199 (poznámka pod čiarou č. 10), 224, 232 – 234; Štolc, 1994, s. 87, 88, 91 – 93 a k termínu kysucké goralské nárečia pozri Dudášová-Kriššáková, 1993, s. 26 – 27; 2001, s. 24 – 26; 2017, s. 30 – 31.

V Turzovke (v časti Hlinené), menej v Korní a v Klokočove sa po perniciach realizuje sprievodná slabá jotácia (ktorú dialektologička A. Ramšáková graficky označuje neslabičným \dot{i} v podobe horného indexu) v spojeniach $b^{\dot{i}}$, $p^{\dot{i}}$, $m^{\dot{i}}$, $v^{\dot{i}}$, ktoré sa vyskytujú pred súčasným reflexom za psl. *a v krátkej pozícii v infinitíve nedokonavých slovies (*stav^{\dot{i}}äč*, *zarob^{\dot{i}}äč/zarab^{\dot{i}}äč*) a za psl. *e (*m^{\dot{i}}ät*).

Okrem slabej jotácie v lokalitách horných Kysúc v okrese Čadca (okrem Rakovej, Milošovej – s výnimkou Dejovky –, Makova a Turkova v Turzovke) sa po perniciach vyskytuje artikulačne jasne vydeliteľná jotácia (ktorú bádatel'ka zapisuje ako \dot{j}) pred nasledujúcim vokálom *a*, *o*, *o*, ktorá je dôkazom stvrdnutia mäkkých perníc v dôsledku asynchrónnej výslovnosti. Táto depalatalizácia dokazuje, že vývin mäkkostnej konsonantickej korelácie v hornokysuckom dialektovom priestore (čiže v obciach okresu Čadca okrem lokality Zákopčie) sa ubera smerom k obmedzeniu korelácie na mäkkostné páry s výraznejším kontrastom (Dudášová-Kriššáková, 1993, s. 97) a je výsledkom motivovaným vonkajším vplyvom kontaktujúcich sa nárečí s jednoduchším systémom konsonantov (v našom prípade tých, v ktorých mäkké pernice nie sú). V skúmaných dialektoch horných Kysúc došlo z vývinového a foneticko-fonologického hľadiska k oslabeniu dištingtívneho príznaku palatalizovanosti perníc v postavení pred samohláskymi *a*, *o*, *o* (porov. tamže, s. 103) a k postupnej strate tejto palatalizovanosti spojennej s jej kompenzáciou v podobe slabej sprievodnej jotácie (v našom zápise ju zastupuje graféma \dot{j}), ktorá sa potom stala jasne vydeliteľným artikulačným jotačným zvukom (v našom zápise ju označujeme grafémou \dot{j}). V konečnom dôsledku tu došlo k dekompozícii na nepalatalizovanú labiálu a sprievodný konsonant, čiže $b^{\dot{i}}$, $p^{\dot{i}}$, $m^{\dot{i}}$, $v^{\dot{i}}$ > $b^{\dot{i}}$, $p^{\dot{i}}$, $m^{\dot{i}}$, $v^{\dot{i}}$ > *bj*, *pj*, *mj*, *vj* (Krajčovič, 1988, s. 69; Dudášová-Kriššáková, 1993, s. 105; 2008, s. 90; 2016 a 2017, s. 68). Z fonetického hľadiska pri palatalizácii jazyk musí byť v prednom vysokom postavení približujúcom sa k postaveniu pri \dot{i} alebo spoluhláske *j* už počas výslovnosti predchádzajúcej (palatalizovanej) spoluhlásky. Z aspektu fonologickej štruktúry skúmaných dialektov môžeme hovoriť o zániku korelačného radu mäkkých perníc.

V pomedzných hornokysuckých nárečiach (okrem Makova a Turkova v Turzovke, Rakovej a Milošovej) sú formy *bj*, *pj*, *mj*, *vj* v pozíciách pred vokálmi *a* a *o* ako striednicami za psl. * ϵ (*pjač*, *pjoty*, *mjaki*, *vjajčinu*, *vjajče*, *svjotki*, *hovjado*).

V priestore kysuckých goralských nárečí spojenia *bj*, *pj*, *mj*, *vj* fungujú v postavení pred súčasnými reflexami *a*, *o*, *o* za psl. **a*, **ě*, * ϵ (*robjom*, *zarobjač/zarobjač/zarobjac*, *pjontek*, *pamjontka*, *vjater*, *gvjazda*, *stavjač/stavjač/stavjac*).

V goralských obciach na Kysuciach A. Ramšáková zaznamenala mäkké pernice v procese ich zmeny výskumom u najstarších žijúcich nositeľov miestnych nárečí, a to v pozíciách pred *e*, *y* (v Oščadnici *dov^{\dot{i}}ysc*, v Skalitom *p^{\dot{i}}eši*, *v^{\dot{i}}ežli*, *m^{\dot{i}}eli*, *v^{\dot{i}}eru* a v Čiernom *m^{\dot{i}}eli*, *v^{\dot{i}}ečor*, *o^{\dot{i}}ves*, *m^{\dot{i}}ešonc*). Avšak v tomto prípade nešlo o systémové využívanie mäkkých perníc. Výskyt toho-ktorého variantu kolísal aj u jedného informátora. Ten istý používateľ skúmaného dialektu využíval vo vyššie uvádzaných výrazoch hláskový variant s mäkkou pernicou a slabou jotáciou, ako aj bez nich (napr. v Skalitom *zavežli*, *mešonc*, *vešolo*, *vecor*, *žif šveta*, *hlupe*, v Čiernom *veželi*, *dve kamaratki*, *po šveče*, *človek*).

V 30. rokoch minulého storočia existenciu konsonantickej mäkkostnej korelácie v širšom rozsahu v kysuckej nárečovej oblasti uviedol poľský bádateľ Mieczy-

slaw Maľeckí. Popri mäkkých labiálach s pozične podmieneným výskytom pred striednicou za psl. **ɛ*, **ě* a **ɔ* v skúmanom priestore zaznamenal aj mäkké veláry a palatálnu vibrantu *ř* (grafému uvádzame v zápise M. Maľeckého a nejde o dlhé *r*) v Turzovke (*robu, myzga, vacej, prinohi* ‘rúčky pluhu’, *tákeho, vargi, orexi, hrádel, hrátko*), vo Vysokoj nad Kysucou (*xalbija, misa, nevísta, sykera*, v inštrumentáli singuláru neutier *mlykem*), v kysuckej goralskej oblasti (okrem Horelice) tiež zapísal mäkké *ř* (*gržebeň, čepec, remenek, veňksy, ým, mlyko skíšcone, noći, gluži, zřale*; porov. Maľeckí, 1933, s. 76 – 77, 130 – 132, 137; AJPP, mapy č. 7, 17, 20, 27, 51, 71, 80, 85, 101 a tiež 100, 377, 460; porov. tiež zdigitalizované originálne zápisy z výskumu M. Maľeckého: AJPP Wysoka, č. 143, 217, 516; AJPP Czarne, č. 21, 28, 87, 117, 138, 175, 192, 269, 741, 774).

V 40. rokoch 20. storočia na území horných Kysúc Adolf Kellner počul mäkké pernice iba v Čiernom a v Skalitom. A ako sám autor píše, vývin perníc potvrdil spoločné podmienky ich existencie, ako to bolo pri zubných spoluhláskach a v pozícii pred pôvodným *ř* (*pič, pýntro, bič, zřýbe, veľki, švatlo, gvozda, míly, mešunc, sviňa, vyrx Čierne*, resp. *vyrx Skalité*). V Oščadnici a vo Svrčinovci počul tvrdé pernice pred striednicami za psl. **i*, **ɔ*, **ř* (*pixlavy, miska, xvila, oves, perši*) a pred reflexami za psl. **e*, **ě* (*pec, upyk, kamyňi, večera, mešonček, zvyre, vyra*), ak sa nevyskytovali hlásky, ktoré boli výsledkom dispalatalizácie. Zápisy dokazujúce uskutočnenie vokalickej dispalatalizácie potvrdili, že v čase výskumov A. Kellnera slabá jotácia po pernici fungovala iba v dvoch goralských obciach Svrčinovec a Oščadnica (Svrčinovec *řana, m'asto, ve'orka*⁴, Oščadnica *řosek, m'ozga*; porov. Kellner, 1946 – 48, s. 134 – 135, 139 – 141 a 1939 – 40, s. 227).

Bohato doložené palatálne labiály (v oveľa menšom rozsahu ako v Čiernom a v Skalitom) mal bádateľ zo Staškova, tvrdá pernica sa využívala v pozícii pred pôvodným *ř*, pernice sa spravidla mäčkili pred striednicami za psl. **i*, **e*, **ě*, **ɔ*, **ɛ*. Takisto zaznamenal individuálne kolísanie vo využívaní niektorých hlások (*m'rvá, v'rbá, červený, peňaže, spyvač, pivňica, pero, metla*, v genitíve *madu/ modu, pana, pašć, hvězdy* a typ s *pja*: *spjatki, ževjač*⁵). V ostatných obciach podľa údajov dialektológa mäkké pernice ako samostatné hlásky zanikli (*pozbyro, pije, pivo, pere, mex, vym*). Stopy palatalizácie v oblasti pomedzných hornokysuckých nárečí fungovali pred striednicou za psl. **ɛ* (*žrebea, peata, measo, veazac'*) a ako z vyššieho vyplýva, v pozíciách, ktoré dokumentujú uskutočnené vokalickej dispalatalizácie. Typ *vja, vjy*, doložený z periférie Turzovky, čiže z Korne (*trpjol, trpjala, vjoč, vjým, vysmjývač še*)⁶ je v uvedených dialektoch sporadický (*posmjyvo s'e* Kelčov; Kellner, 1946 – 48, s. 139 – 140). V Turzovke „někdy jsem měl dojem, že je ve spojení *my, vy, py* z pův. mě, vě, pě v dlouhých slabikách retnice něco změkčena, na př. *myzga P* (P = na periférii Turzovky, čiže v Korni; poznámka autorov), *kvytko/kvýtko, pyre*“ (Kellner, 1939 – 40, s. 227). V pôvodných skupinách *sp'*, *sv'*, *sm'* boli pernice takisto tvrdé (*spevač, sviňa, svečka, svedrik, nesmi*). V celej oblasti okresu Čadca A. Kellner zaznamenal aj mäkké protiklady k veláram *k, g, x*, ojediniele protiklad k laryngále *h* (Kellner, 1946 – 48, s. 141 – 143).

⁴ Originálny zápis má podobu *ve'úrka*.

⁵ V skutočnosti bádateľ uviedol formy: *pja, spjatki, ževjač*.

⁶ Pôvodná podoba dokladov je takáto: *vja, vjy, trpjol, trpjala, vjoč, vjým, vysmjývač še, posmjyvo s'e*.

Z materiálov deponovaných v archíve dialektologického oddelenia Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV, v. v. i., (vyplnené dotazníky⁷, najmä listy 7 – 9, 13 – 14, 16) možno usudzovať, že systémové využívanie mäkkých labiál fungovalo v priestore pomedzných hornokysuckých nárečí. V zápisoch sprievodná jotácia po pernici naznačuje, že v spomínanom období boli pôvodne mäkké pernice v procese zmeny a v niektorých prípadoch došlo aj k ich depalatalizácii. Z údajov vyplýva, že v oblasti pomedzných hornokysuckých dialektov už v tom čase bola zaznamenaná existencia troch vývinových štádií pôvodne mäkkých perných spoluhlások – rad mäkkých labiál (ide o výrazy, v ktorých nedošlo k vokalickej dispalatalizácii) *óbet, býly, býlič, pero, mat/mét, mera, umeráč, hvězda, vera, večer, madovňik, mazga/mezga, zvera/zver, kvet/kvetko*, v Horelici *mot, modovňik*, rad perných spoluhlások so slabou jotáciou v Staškove *m'ot, m'odovňik*, napokon depalatalizované pernice *obet, pec, umeráč, merač, hvezda, kvet, kveték, vešač, večer*.

Korektnosť uvádzaných archívnych zápisov potvrdili výsledky súčasných výskumov A. Ramšákovej (2020, s. 92 – 94) v skupine pomedzných hornokysuckých nárečí (okrem Makova, Rakovej a Milošovej), a to nielen v pozíciách súčasných reflexov za psl. *ę po labiálach so sprievodnou jotáciou po perniciach (*mjaso, pjač, pamjatka, vjac*). V konečnom dôsledku to znamená, že aj v 40. rokoch minulého storočia, keď v priestore horných Kysúc uskutočnil terénny nárečový výskum pre potreby dnes už publikovaného Atlasu slovenského jazyka (1968 – 1984) Kysučan Eduard Gašinec, sa tu skutočne v daných pozíciách vyskytoval vokál *a*. Gašincom zapísaná mäkká pernica sa v priebehu nasledujúcich rokov depalatalizovala, strata mäkkosti danej pernice sa kompenzovala vznikom jotácie a hláska *a* zostala, nepodľahla žiadnym iným kvalitatívnym zmenám, nezmenila sa na iný vokál (*páč smát, pamač, hovado > pjač, smjat, pamjač, hovjado*).

S cieľom získať dialektologický materiál pre citovaný atlas prišla začiatkom 60. rokov 20. storočia do goralskej Oščadnice na dotazníkový výskum aj naša vzácna jubilančka Adriana Ferenčíková. Stalo sa to v decembri pred Vianocami roku 1962. V obci dialektologička zaznamenala jotáciu po perniciach, ktorú zapisovala ako hlásku *i* (bez oblúčika), a to v podobe horného indexu (*p'ieňč, p'onty, pam'ieňč, pam'ontka, šm'at, hov'ado, p'ieňšč*)⁸. Z uvedeného by bolo možné usudzovať, že v čase výskumu A. Ferenčíkovej boli v oščadnickom dialekte mäkké pernice v procese zmeny. Ako sme však už čiastočne naznačili, jotácia z archivovaných originálnych zápisov (a nemožno spochybníť, že išlo o jotáciu a nie o *i*-ovú časť dvojhlásky, pretože v dialekte Oščadnice neexistovali ani neexistujú dlhé hlásky či diftongy) sa síce v konečnej publikovanej podobe v atlase zapisovala ako *i*-ová časť „skupín *je, ja, jo, ju*“ (*mjaso, pjeňšč, pamjontka, vjencel', mjěsonc*; porov. ASJ I/1, s. 84 – 87, 90, 92 – 94, 97 – 101), ale sám Jozef Štolc tieto skupiny v komentári explicitne nepomenoval výrazom „dvojhlásky, diftongy“ (ASJ I/2, s. 39), ani ich v skutočnosti za dvojhlásky nepovažoval (Štolc, 1994, s. 23).

⁷ PAULINY, Eugen – ŠTOLC, Jozef: Dotazník pre výskum slovenských nárečí (Atlas slovenského jazyka). Bratislava: Slovenská akadémia vied a umení 1947. 100 listov.

⁸ Ide o zápisy na listoch 3, 4, 61 (a iných) vyplneného Dotazníka pre výskum slovenských nárečí; tento materiál je deponovaný v archíve Dialektologického oddelenia JÚLŠ SAV, v. v. i.

Existenciu mäkkých konsonantov v Oščadnici podrobne zmapoval Alfred Zaręba. Pri perniciach fungovalo „oslabenie elementu palatalného“ (Zaręba, 1988, s. 31) alebo jeho celkový zánik v pozícii, ak po pernici nasledovali striednice *e, é, ý, y* (tu ich uvádzame v pôvodnej autorovej grafike) za psl. **e, *é, *ę, *b*. Plnú palatalizáciu uvádza pred *i*, plnú a čiastočnú pred samohláskami zadného radu (*dr'abiny, robíme, pišem, śm'oc' s'e, n'ew'asta*). Pôvodne mäkké perné spoluhlásky v miestnom dialekte stvrdli (*pes, skubeš, wezom* – v origináli *wezũm* –, *zryby, pynta*), ale taktiež zaznamenal slabú palatalizáciu (*bab'y, p'yc, b'yadne, m'yrwa*). Oslabené mäčknenie pernic bádateľ spájal so zmenou nasledujúcej samohlásky, reflexov za psl. **e* a **ę* (*pyc* < *pjec*, *baby* < *babje*, *zryby* < *źrebje*, *pynta* < *pjęta*, v pôvodnom zápise *piec, babie, źrebię, pięta*). V príslušnom dialekte fungovali aj mäkké korelované páry velár (*kosa, gorčkym, zadek, kita, kiška, gnatki, głowa, gnaty, nogi, drugi, grox, xytro, dax, daxi, orexi*) a laryngály (*hora, hrōza* – v origináli *hrūza* –, *kohut, hiżina, drahi*; Zaręba, 1988, s. 29 – 34).

Z údajov A. Kellnera a A. Zarębu z kysuckej goralskej nárečovej oblasti je zrejme, že v čase ich výskumov dochádzalo a čiastočne aj došlo k depalatalizácii pernic v konkrétnych pozíciách. Zánik mäkkosti pernic v pozícii pred samohláskami predného radu *i, y, e* (*peklo, robić, vyra*) zaznamenala Júlia Dudášová-Kriššáková (1993, s. 98) vo všetkých skúmaných kysuckých goralských obciach Horelica, Oščadnica, Svrčinovec, Čierne a Skalité. V postavení pred samohláskami zadného radu (*a, o, ɔ*) sa mäkké pernice udržali (podrobnejšie pozri Dudášová-Kriššáková, 1993, s. 96 – 106; 2001, s. 41 – 43; 2008, s. 90 – 91; 2017, s. 68 – 69), ale ich vývin sa už v čase autorkiných výskumov uberal smerom k rozkladu mäkkého konsonantu na spoluhláskovú skupinu *b, p, m, v > bⁱ, pⁱ, mⁱ, vⁱ > bj, pj, mj, vj* (Dudášová-Kriššáková, 1993, s. 105; 2008, s. 90; 2017, s. 68).

Za východisko depalatalizácie pernic dialektologička považuje proces stvrdnutia mäkkých labiál v korenných morfédoch typu *vyra* – *verić*. Pri depalatalizácii velár (v goralských nárečiach sa mäkké veláry vyskytovali iba v pozícii pred pôvodnými *i, e*) išlo o stvrdnutie v morfológických pozíciách typu *slotke* – *slotkego* a začiatok tejto zmeny podľa autorky treba spájať s analogickým vyrovnávaním tvarov podľa typu *mlode* – *mlodego*, kde je tvrdý konsonant v pozícii pred *e* náležitý (Dudášová-Kriššáková, 1993, s. 101; 2001, s. 42 – 43). Depalatalizácia v prípade *ýyra* – *véřić* > *vyra, verić, cukerki, kedy* > *cukerki, kedy* je výsledkom zmeny motivovanej vonkajším vplyvom slovenských nárečí. Zmeny v pozíciách typu *piⁱontek, vⁱara – vⁱeřić, bⁱoly – bⁱylić* > *piⁱontek, vjara – vjeřić, bjoly – bjylić* sú depalatalizačnými zmenami v dôsledku vnútorných vývinových tendencií smerujúcich k obmedzovaniu konsonantickej mäkkostnej korelácie (Dudášová-Kriššáková, 2008, s. 90).

Podľa bádateľky v dôsledku intenzívneho procesu slovensko-poľskej interferencie od obdobia jej výskumov v goralských nárečiach depalatalizácia mäkkých konsonantov sa bude rozširovať pozične aj teritoriálne (Dudášová-Kriššáková, 1993, s. 97 a 2001, s. 42). Konsonantická mäkkostná korelácia ako výrazná diferenčná črta konsonantického systému goralských nárečí vplyvom slovenských nárečí v čase jej výskumov ustupovala, ale konsonantický systém týchto nárečí bol i naďalej bohatší v porovnaní so systémom v slovenských dialektoch (Dudášová-Kriššáková, 2001, s. 41 – 42, 44). Je to práve oslabovanie párovej mäkkosti spoluhlások a s tým

súvisiace zjednodušovanie spoluhláskového systému, ktoré dialektologička považovala a stále považuje za základný vývinový pohyb v konsonantickom podsystéme goralských nárečí (Dudášová-Kriššáková, 2017, s. 68 – 69).

Z veľkého množstva nárečových dokladov je evidentná istá miera nejednotnosti v grafickom zapisovaní jôtácie s následným vokálom v pozícii po perniciach. I keď niektorí bádatelia využili zápis spojení *je, ja, jo, ju*, sami ich necharakterizujú ako dvojhĺasky (porov. tiež Ramšáková, 2020, s. 61 – 62, 97 – 101).

Získaný nárečový materiál A. Ramšákovvej z jej posledných výskumov dialektov horných Kysúc v okrese Čadca je toho dôkazom. Jej zvukové nahrávky totiž Mariola Szymczak-Rozlach a Gabriel Gaži podrobili analýzam experimentálnej fonetiky. Presnejšie, analyzovaný materiál predstavovalo päť nárečových lexém, ktoré boli zaznamenané u ôsmich respondentov (dve ženy a dvaja muži zo Skalitého a dve ženy a dvaja muži z obce Čierne; ide o ľudí, ktorí patrili do výskumnej vzorky).

Akustické merania spoluhlások *p*, *b* vo výrazoch *bjolko*, *pjontek*, *pjorko* majú vlastnosť explozívneho krátkodobo trvajúceho šumu, ktorý je modulovaný začiatkom nasledujúcej hlásky *j*. Pri vyslovovaní bilabiál je jazyk v spodnej časti ústnej klenby a v stave pernoperného záveru. Pri artikulácii *p*, *b* v príslušných lexémach dochádza k artikulácii hlásky *j*, za ktorou nasleduje artikulácia samohlásky *o* a pernoperný záver sa uvoľnil. Jazyk zostáva mierne pritlačený k prednej časti spodných zubov a explozívne uvoľnený fonačný prúd vytvára zvuk s charakteristickou polohou spoluhlásky *j* a zúženého *o*. Pri artikulácii tvrdopodnebného úžinového *j* (s menším stupňom sonórnosti) sa jazyk opiera o dolné d'asno a jeho chrbát sa dvíha k podnebnjej klenbe. V daných nárečových slovách nedochádza k samohláskovému zvuku *i*, čo súvisí s mechanizmom artikulácie *j*, a to s jej kĺzavosťou, tzv. trecím artikuláčnym pohybom jazyka vo vrcholovej artikuláčnej fáze *j* (porov. Král – Sabol, 1989, s. 250).

Merania formantových⁹ hodnôt jotačnej časti v slovách *bjolko*, *pjontek*, *pjorko* a tiež vo výrazoch *pajonk*, *pajoncyna/pajončyna* vykazovali hodnoty frekvencie F_2 blížiacie sa viac konsonantu *j* (1 720 – 2 100 Hz) ako vokálu *i* (1 980 – 2 400 Hz).

Tabuľky 1 a 2 zobrazujú formantové hodnoty zo samostatne meraných hlások u ôsmich respondentov (porov. poznámku pod čiarou č. 2). Spektrálne parametre pozície hlásky *j*, resp. jotačnej časti slov v spojeniach *bjō*, *pjō* sme porovnávali s hláskou *j* v spojení *pajō* na formantovej mape. Takisto sme sledovali priamy vplyv spoluhlások *p*, *b* na spoluhlásku *j* (*bjō*, *pjō*) a na samohlásku *a* (*pajō*) v obciach Čierne a Skalité.

Pomocou spektrálnych funkcií programu PRAAT, voľne dostupného na internete, sme ďalej skúmali akustické a auditívne vlastnosti labiál *p*, *b* v spojení s palátalami *j* a *i*, po ktorých nasledovala samohláska *o* v slovách *bjolko*, *pjontek*, *pjorko*.

Kvôli potlačeniu individuálnych anatomických vplyvov pri analýzach sme zohľadňovali hodnoty $F_2 (F_2 + F_3)/2$. Ďalšími metódami na odstraňovanie vplyvu

⁹ Formantom označujeme oblasť lokálneho maxima v spektre zložených zvukových vĺn. F_0 je hodnota zvukovej vlny so základnou frekvenciou (Hz), ktorá vychádza priamo z hlasiviek bez vplyvu hltana, ústnej a nosovej dutiny. F_1 hodnotíme ako tón hltanovej trubice a F_2 ako tón ústnej dutiny meraný v hertzoch. Formanty s vyššími frekvenciami (F_3 , F_4 , ...) predstavujú individuálne zafarbenie hlasu spôsobené odlišným anatomickým tvarom artikuláčného traktu (Král – Sabol, 1989, s. 171 – 174; Sabol – Zimmermann, 2015, s. 43).

anatomicko-fyziologických faktorov na spektrálnu štruktúru hlások môžu byť použité vzorce $F_2 - F_1$ (s výsledkom v hertzoch) a F_1/F_2 (s výsledkom v pomerových číslach od 0 po 1). Čím je hodnota $F_2 - F_1$ vyššia, tým je konsonant mäkkší, a naopak, čím je hodnota $F_2 - F_1$ nižšia, tým je spoluhláska tvrdšia (mäkkšia je u žien, tvrdšia je prevažne u mužov). Čím je koeficient F_1/F_2 vyšší, tým tvrdšie znie konsonant. Pre palatálu *j* je prvá hodnota 1 600 Hz, druhá hodnota je 0,24. Pre samohlásku *i* je prvá hodnota 2 048 Hz a druhá 0,15. Uvedené hodnoty potvrdzujú artikuláciu hlásky *j* v analyzovaných výrazoch *bjolko*, *pjontek*, *pjorko*, *pajonk*, *pajoncyna*/*pajončyna*; pozri graf 2.

Spoluhláska <i>j</i> v slovách	F1 [Hz]	F2 [Hz]	F3 [Hz]
<i>bjolko</i> (Skalité)	584	1 842	2 817
<i>bjolko</i> (Čierne)	436	965	2 697
<i>pjontek</i> (Skalité)	480	1 210	2 673
<i>pjontek</i> (Čierne)	527	728	2 844
<i>pjorko</i> (Skalité)	728	2 212	2 963
<i>pjorko</i> (Čierne)	478	843	2 646
<i>pajonk</i> (Skalité)	680	1 889	2 943
<i>pajonk</i> (Čierne)	453	784	2 810
<i>pajoncyna</i> (Skalité)	622	1 594	2 545
<i>pajončyna</i> (Čierne)	431	945	2 775

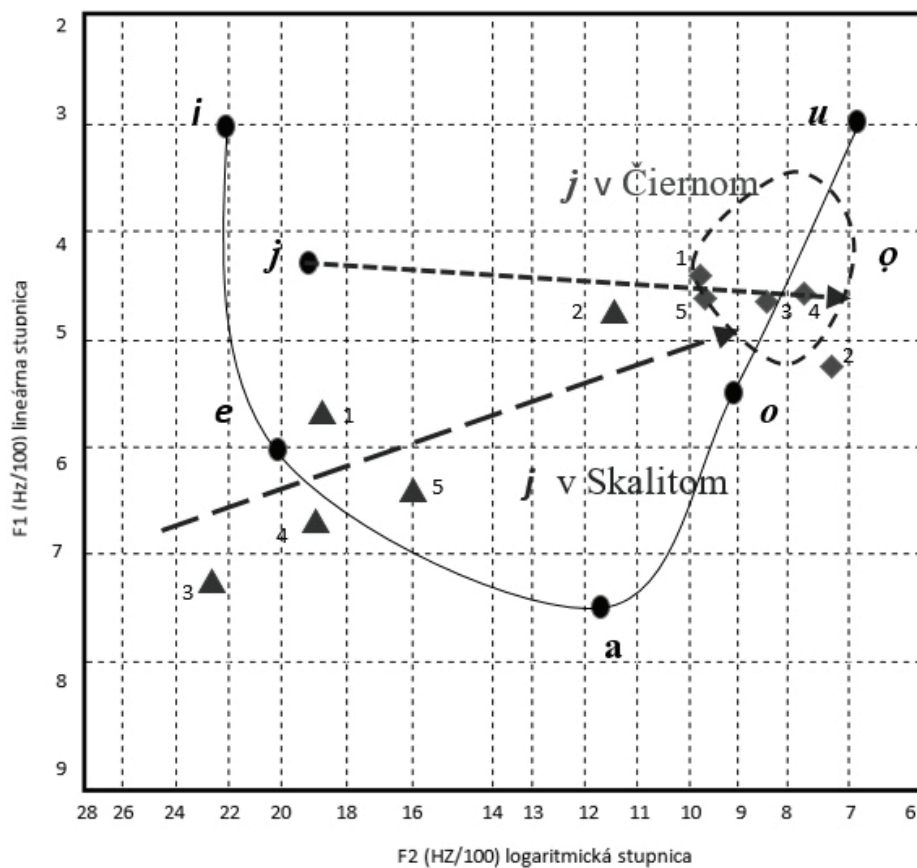
Tab. 1: Hodnoty formantov meraných hlások v slovách v Skalitom a v Čiernom.

Samohláska	F1 [Hz]	F2 [Hz]	Spoluhláska	F1 [Hz]	F2 [Hz]
<i>i</i>	248 – 352	1 980 – 2 400	<i>j</i>	365 – 500	1 720 – 2 100
<i>e</i>	522 – 670	1 799 – 2 205	<i>p</i>	662 – 806	1 300 – 1 670
<i>a</i>	682 – 802	1 050 – 1 280	<i>b</i>	680 – 805	1 270 – 1 590
<i>o</i>	472 – 793	795 – 1 010			
<i>ø</i>	350 – 500	948 – 691			
<i>u</i>	231 – 355	650 – 790			

Tab. 2: Hodnoty formantov samostatne meraných hlások v obciach Skalité a Čierne.

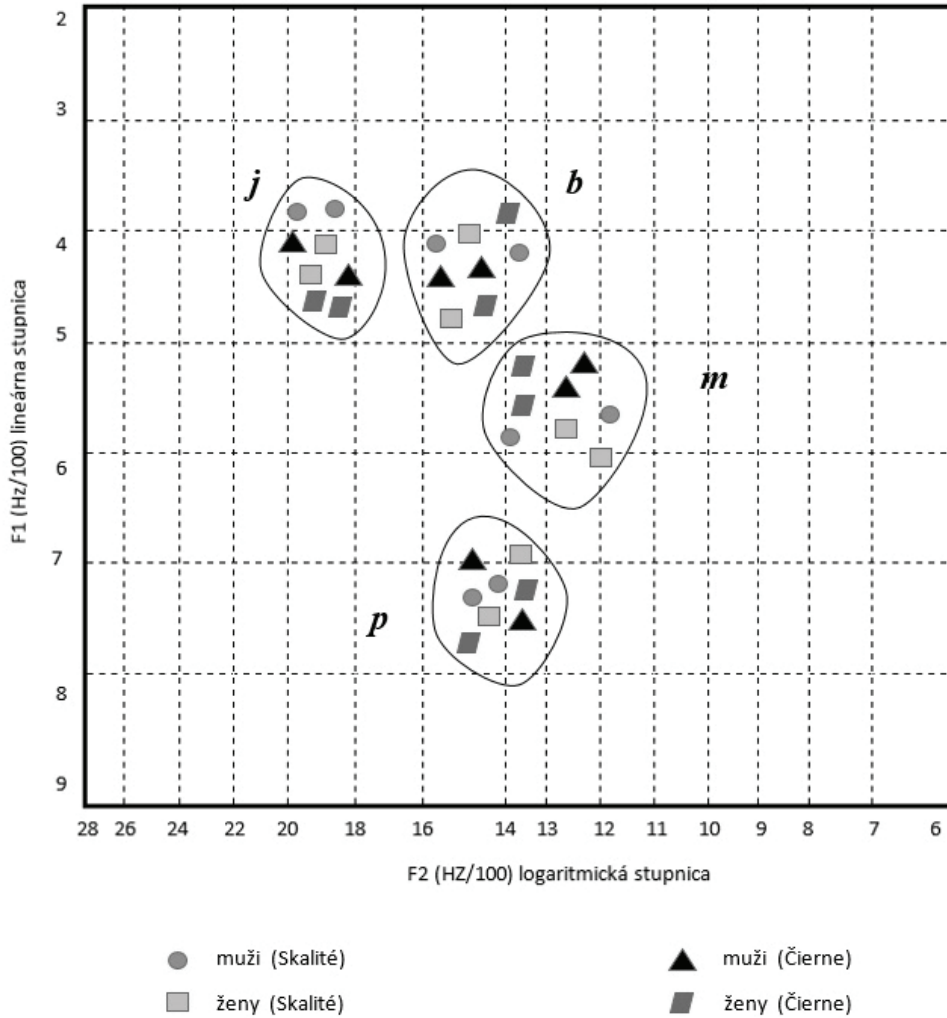
Naše merania premietnuté do formantovej mapy naznačili koreláciu medzi formantovými hodnotami dvoch rozdielnych artikulácií (u štyroch osôb zo Skalitého a u štyroch osôb z Čierneho) spoluhlásky *j* v susediacich obciach. Ženy a muži zo Skalitého mali pri meraní vlastností skupiny hlások *j* + *ø* po perniciach podobné hodnoty, rovnako aj ženy a muži z Čierneho, v porovnaní s autochtónmi zo Skalitého však mali tieto hodnoty odlišné (pozri graf 1). Všetky namerané hodnoty formantov z obcí Čierne a Skalité podliehajú normálnemu štatistickému rozdeleniu a rozdiel medzi oboma skupinami je štatisticky významný ($p < 0,05$).

Rozdielnosť realizácie tvrdých perníc v spojení so spoluhláskou *j* sme vyhodnotili lineárnou interpoláciou (priamkou) vo formantovej mape, ktorá nám potvrdila, že ich poloha je viac závislá od polohy konsonantu *j* ako od polohy samohlásky *i*. Zistili sme, že uhol priamok nameraných hodnôt spoluhlásky *j* sa vo formantovej mape v rámci jednej obce nemenil. Je však dôležité zdôrazniť, že tieto výsledky sú zatiaľ založené na malom počte sledovaných respondentov (štyroch osobách z obce Skalité a štyroch osobách z obce Čierne) a vo výskume treba ďalej pokračovať.

	▲ Skalité		◆ Čierne
1 <i>bjoľko</i>	Skalité	3 <i>pjoľko</i>	Skalité
1 <i>bjoľko</i>	Čierne	3 <i>pjoľko</i>	Čierne
2 <i>pjoŋtek</i>	Skalité	4 <i>pajoŋk</i>	Skalité
2 <i>pjoŋtek</i>	Čierne	4 <i>pajoŋk</i>	Čierne
		5 <i>pajoŋcyna</i>	Skalité
		5 <i>pajoŋcyna</i>	Čierne

Graf 1: Formantová mapa skupiny *jφ* v pozícii po perniciach v Skalitom a v Čiernom.

Graf 2: Formantová mapa konsonantov *b*, *p*, *j* u mužov a žien v Skalitom a v Čiernom.

Poloha priamok vo formantovej mape (pri zachovávaní ich uhla, ktorý považujeme za regionálnu charakteristiku) sa menila v závislosti od fyziologických dispozícií a emočných stavov informátora. Poloha priamok charakterizujúcich realizáciu spojenia pernic *a jo* zo Skalitého je nižšia ako poloha obdobných priamok z Čierneho, čo pravdepodobne súvisí s rozdielnou prozódiov (napr. prízvuchnosťou, rytmom) v uvedených obciach.

Bibliografia

ASJ I/1 –Atlas slovenského jazyka. I. Vokalizmus a konsonantizmus. Časť prvá: Mapy. Hlavný autor J. Štolc. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 1968. 314 s.

ASJ I/2 – Atlas slovenského jazyka. Vokalizmus a konsonantizmus. Časť druhá: Úvod – komentáre – materiály. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 1968. 200 s.

AJPP – MAŁECKI, Mieczysław – NITSCH, Kazimierz: Atlas językowy polskiego Podkarpacia. Część 1. Mapy. Część 2. Wstęp, objaśnienia, wykazy wyrazów. Kraków: Polska akademia umiejętności 1934. 500 map (1. część); 112 s. (2. część).

AJPP Czarne – Atlas językowy polskiego Podkarpacia. Czarne pow. Czaca (Czechosłowacja) [online]. Citované 5. 1. 2020. Dostupné na <https://rcin.org.pl/dlibra/publication/41365/edition/21181>.

AJPP Wysoka – Atlas językowy polskiego Podkarpacia. Wysoka, Czadeckie [online]. Citované 5. 1. 2020. Dostupné na <https://rcin.org.pl/dlibra/publication/41433/edition/21277>.

DUDÁŠOVÁ-KRIŠŠÁKOVÁ, Júlia: Goralské nárečia. Odraz slovensko-poľských jazykových kontaktov na fonologickej rovine. Bratislava: Veda 1993. 176 s. ISBN 80-224-0354-7.

DUDÁŠOVÁ-KRIŠŠÁKOVÁ, Júlia: Kapitoly zo slavistiky. Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Prešovensis. Monografia 27 (AFPhUP 43/125). Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity 2001. 186 s. ISBN 80-8068-048-5.

DUDÁŠOVÁ-KRIŠŠÁKOVÁ, Júlia: Kapitoly zo slavistiky. 2. Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Prešovensis. Monografia 95 (AFPhUP 232/314). Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity 2008. 312 s. ISBN 978-80-8068-899-8.

DUDÁŠOVÁ-KRIŠŠÁKOVÁ, Júlia: Goralské nárečia z pohľadu súčasnej slovenskej jazykovedy. 2., opravené vydanie. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove 2017. 248 s. ISBN 978-80-555-1822-0.

KELLNER, Adolf: K charakteristice čadeckých nářečí. In: *Linguistica Slovaca*, 1939 – 40, 1 – 2, s. 220 – 229.

KELLNER, Adolf: K palatalisaci v čadeckých nářečích. In: *Linguistica Slovaca*, 1946 – 48, 4 – 6, s. 134 – 144.

KRAJČOVIČ, Rudolf: Vývin slovenského jazyka a dialektológia. 1. vydanie. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1988. 344 s.

KRÁL, Ábel – SABOL, Ján: Fonetika a fonológia. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1989. 392 s. ISBN 80-08-00036-8.

MAŁECKI, Mieczysław: Do genezy gwar mieszanych i przejściowych (ze szczególnym uwzględnieniem granicy językowej polsko-czeskiej i polsko-słowackiej). In: *Slavia Occidentalis*. Tom XII. Poznań 1933, s. 80 – 90. (Znovu publikované In: *Dialekty polskie i słowiańskie*. Red. Jerzy Rusek. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2004, s. 129 – 133. ISBN 832331795X.)

RAMŠÁKOVÁ, Anna: Nárečia horných Kysúc v okrese Čadca. Jazykovedné štúdie XXXVII. Bratislava: Veda 2020. 240 s. ISBN 978-80-224-1845-4.

SABOL, Ján – ZIMMERMANN, Július: Základy akustickej reči. Vysokoškolská učebnica. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Filozofická fakulta 2015. 112 s. ISBN 978-80-8152-283-3.

ŠTOLC, Jozef: Slovenská dialektológia. Bratislava: Veda 1994. 179 s. ISBN 80-224-0036-X.

ZAREBA, Alfred: Z polsko-słowackich stosunków językowych. Szkic głosowni gwary oszczadnickiej. In: *Studia linguistica Polono-Slovaca*. Tom 1. Red. K. Rymut, J. Reichan, M. Majtán, I. Ripka. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich – Wydawnictwo Polskiej akademii nauk 1988, s. 15 – 39.

J A Z Y K O V E D N É
Š T Ú D I E X X X V I I I

**Slovanské nárečia
v čase a priestore**

Editor
Martin Chochol

Obálka
Jozef Michaláč

Zodpovedný redaktor
Pavol Kršák

Technický redaktor
Vladimír Radik

Prvé vydanie. Z tlačových podkladov Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV, v. v. i., vydala a vytlačila VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Centrum spoločných činností, Dúbravská cesta 9, 841 04 Bratislava, v roku 2022 ako svoju 4 665. publikáciu. 260 strán.
Náklad 200 výtlačkov.

ISBN 978-80-224-1983-3